

DCERA ŘÍŠE

*Musí volit mezi povinností k vlasti
a láskou, která ji může zničit*

LOUISE FEIN

Copyright © Louise Fein, 2020
Translation © Soňa Tobiášová, 2021
Copyright © ALPRESS, s. r. o.

Všechna práva vyhrazena.
Žádnou část knihy není dovoleno užít
nebo jakýmkoli způsobem reprodukovat bez písemného
souhlasu držitele práv, s výjimkou krátkých citací
nebo odkazů, které tvoří součást kritického hodnocení.

Z anglického originálu People Like Us
vydaného v roce 2020 nakladatelstvím Head of Zeus
přeložila Soňa Tobiášová
Redakční úprava Otilie Grezlová
Grafická úprava obálky Tomáš Řízek
Vydalo nakladatelství Alpress, s. r. o., Frýdek-Místek,
v edici Klokán, 2021
shop@alpress.cz
Vydání první

ISBN 978-80-7633-508-0

Kdo se z historie nepoučí, je odsouzen ji opakovat.

WINSTON CHURCHILL

Prolog

Lipsko, léto 1929

Jezero je hedvábně hladké a zlehka šplouchá o podpěry mola. Do bosých nohou mě hřejí sukovité plaňky ohřáté sluncem. Karl se na břehu souká do plavek pod ručníkem, který mu přidržuje Mutti.

„Dávej pozor, Hetty,“ křikne. „Voda je tam hluboká.“

„Jen se dívám,“ volám zpátky, „jestli neuvidím velkou rybu.“

Dojdu až na konec mola a zkroutím špičky nohou na jeho okraji. Dřepnu si a zírám do temně zelené vody. Dno není vidět. Možná tam ani žádné není, anebo až někde dole, uprostřed zeměkoule, číhají krvelačné obludy.

K molu připlave Walter, máchá rukama ve vodě, pak se obrací na záda a nad hladinou se objeví jeho bledé nohy. Když zase vystrčí hlavu, zubí se na mě a shrnuje si mokré vlasy z tváře. Kéž bych mohla chodit na plavání jako Karl. Pak bych se tu taky proháněla jako ryba, místo abych se jen brouzdala na mělčině, rozdírala si nohy o ostré kameny nebo se smekala na kluzkých řasách.

Zatím pozoruju Waltera, jak plave dál na jezero, dokud mi nezmizí za širokým molem. Nakloním se, abych na něj dohlédla, ztrácím rovnováhu a padám. Ve vodě rozpráhnu ruce a snažím se v prázdnu něčeho zachytit, jenže klesám pořád hloub.

Pak břichem narazím na kamenité dno a zalapám po dechu, jak je voda ledová. Místo vzduchu se mi do plic hrne jen kalná tekutina.

„Pomoc...“ vyprsknu a bezmocně sebou házím, oslněná záblesky světla ve tmě.

„POMOC,“ přidávám na hlase, ale voda bublá, jako by se vařila, a zavírá se mi nad hlavou. Obludy mě nasávají a táhnou do svého zeleného doupěte.

V panice kopu a hrabu, abych se dostala zpět na hladinu, a pak se přece jen dokážu krátce nadechnout. V dále zaslechnu hlasy. Zběsile sebou házím, ale neudrží mě to nahore. Motám se jako ve víru, hlasy se ztrácí a já zase klešám. V plicích mě pálí, jak se plní lepkavou, těžkou vodou, tma mě pohlcuje, topím se.

Pak mě někdo chňapne za plavky a škrábne na zádech. Škubne se mnou a vytáhne mě nad hladinu, kde začnu dávit a kašlat v oslepujícím slunci, až mám dojem, že vyzvracím vnitřnosti. Konečně mi do plic bolestivě pronikne vzduch a voda proudí nosem ven. Člověk, co mě drží, divoce kope a ztěžka dýchá, aby nás oba udržel na hladině. Pak mě obrací na záda a jeho pevné, silné tělo mě zdola přidržuje.

„Nebraň se, už jsi v bezpečí,“ slyším u ucha Walterův hlas. „Dotáhnu tě ke břehu.“ Uchopí mě za bradu a vleče mě pozadu s sebou.

Snažím se nehýbat, ale voda mi šplouchá do uší a převracím se ze strany na stranu, jak Walter s námahou dělá tempa na zádech, dokud nás nedostane na mělčinu. Jen nejasně vnímám zoufalé výkřiky. Walterovo silné tělo mi připadá jako jediné bezpečné místo, a když se zpode mě pokouší vyprostit, vyděšeně se ho držím. Naše zamotané nohy opět klesají ke dnu.

„Už je dobře, tady si můžeš stoupnout.“ Snaží se mě narovnat. Ucítím bahno mezi prsty, ale celá se třesu, a když se chci postavit, podlomí se mi nohy. Walter mě drží, a tak se o něj opírám. V krku mě bodá od kašle a z nosu mi stále teče voda.

Mutti nám běží mělčinou naproti a smáčí si sukni, což ji očividně nezajímá. Sevře mě v náručí a klopýtá se mnou na břeh, kde mě obalí teplým ručníkem.

„Hetty! Jsi v pořádku?“ Karl je tu taky, hladí mě po zádech a zírá mi zblízka do obličeje. „Říkal jsem ti, abys dávala pozor!“

„Ubožátko moje.“ Mutti klesne do trávy, stále mě drží a pohupuje se mnou, jako bych byla miminko, a ne velká, sedmiletá holka. Uchem se tisknu k její hrudi a slyším, jak přerývaně oddechuje.

Walter stojí opodál a mlčky nás pozoruje. Kape z něj voda. Mutti se k němu obrátí.

„Zachránils jí život. Kdybys nebyl tak dobrý plavec, kdyby ses k ní nedostal dost rychle...“ Mutti se rozpláče.

„To nestojí za řeč,“ odpoví Walter a pohlédne stranou.

„Povím tvé matce, jak statečně ses zachoval.“

„Není třeba, vážně.“ Bere si ručník a utírá se.

Mutti si osuší slzy a začne mě oblékat. V nose a krku mě pořád pálí, jako bych polykala štěrk.

„Možná by Hetty taky potřebovala kurz plavání,“ prolomí ticho Karl.

Mutti popotáhne a přikývne.

Pak rozprostře na zemi deku a začne připravovat piknik. Když se přestanu třást, vezmu si kousek jahodového koláče a napiju se mléka z lahve.

Konečně najdu odvalu zadívat se přímo na Waltera. Jeho těžké světlé vlasy jsou ještě mokré, šeptá si něco s Karlem, ale pak na mě pohlédne a usměje se.

Má ty nejněžnější modré oči na světě.

Později večer mě Mutti ukládá do úzké postele v pokoji, který sdílím s Karlem.

„Dobrou noc, miláčku.“ Políbí mě na čelo a pohladí po vlasech. „Budeš v pořádku, že?“

„Ano, mami.“

„Dobře.“ Usměje se a hladí mě znovu.

Pak v pokoji zhasne a tiše za sebou zavře dveře.

Zírám do zšeřelého pokoje. Rozeznávám neforemnou šatní skříň a Karlovu prázdnou postel pod oknem. Bude tu v noci

se mnou a žádné hrozné stíny mi pak neublíží. Pokaždé když zavřu oči, vidím jezero a cítím, jak mě kalná voda táhne do hlubiny. Dusím se a srdce se mi rozbuší tak, že oči zase otevřu. *Zůstaň vzhůru, zůstaň vzhůru.*

Dveře vrznou dřív, než bych čekala.

„Karle?“

„Ty ještě nespíš?“

„Nemůžu usnout.“

„Ani se nedivím. Hele, něco pro tebe mám, něco, co tě potěší. Měl to být dárek k narozeninám, ale vymyslím něco jiného.“ Rozsvítí a já chvíli mžourám do prudkého světla.

Karl šátrá pod postelí a vytahuje papírový sáček.

„Tu máš.“ Než se vysoukám do sedu, položí mi ho na pokrývku. Je trochu uzardělý a vraští čelo pod tmavou ofinou.

„Škoda, že jsem tě nemohl zachránit já, myšičko,“ řekne, „ale byl jsem moc daleko.“ Ví, že to myslí upřímně, protože se mi dívá do očí a to je, jako bych mu viděla do duše. Má velké, rozšířené zorničky, jako by ho strach ještě neopustil, a uvnitř je mu do pláče, stejně jako mně. Přikývnu, aby věděl, že mu rozumím.

„Aspoň Walter tam byl. A to je tvůj nejlepší kamarád.“

Zadívám se na hranatý sáček.

„Tak to otevři,“ pobízí mě.

Papír šustí, jak rozbaluji konec sáčku, pak nahmátnu knihu v pevném obalu. Je to deník, jaký mívají dospělí, s hnědými, oranžovými a modrými čtverečky na deskách a krémově bílým papírem.

„Ten je krásný,“ zašeptám. „Děkuju, Karle.“

„Je tam ještě něco,“ usměje se.

Na dně sáčku najdu stříbromodré plnicí pero.

„Myslel jsem, že by sis tam mohla psát všechna svoje tajemství. Nebo příběhy, co vymýšlí ta tvoje bujná fantazie,“ dodává Karl a pátravě na mě pohlédne.

„Zkusím napsat jen ty pěkné. O tom, jak jsem se topila, radši ne,“ dodám s úsměvem, aby věděl, že všechno bude dobré.

Když se zase uložím, vím, že všechno *je* v pořádku, jen pár věcí se definitivně změnilo.

Málem jsem se utopila, ale Walter mě zachránil.

A tím se všechno mění.

Část I.

7. srpna 1933

„Metamorfóza!“ zvolá doktor Kreitz. „Tak tu knihu nazvali Angličané.“ Vzrušeně v ní zalistuje a mávne s ní. „Jestlipak někdo ví, co to slovo znamená?“ Naklání se nad katedrou, rukávy má vyhrnuté k loktům. Nikdo z nás v dřevěných lavicích mé nové třídy gymnázia se neodvažuje vydat hlásku.

Už žádné rozviklané, zaprášené lavice staré reálky. Na špinavé hřiště a drzé děti taky ráda zapomenu. Tohle gymnázium má vysoké stropy, obloukovité vchody a rozlehlé chodby. Uprostřed dokonce krásnou halu s obnaženými stropními trámy. Tady jsou i učitelé vyšší, chytřejší a přísnější. Možná jsem vstupní testy zvládla líp než Karl, když tu před třemi lety, v jedenácti jako já, poprvé usedl do lavice, ale teď jsem také gymnazistka a necítím se ani trochu vzdělaná.

„Není to proměna?“ ozve se do ticha někdo ze zadní řady. Natočím krk a zahlédnu drobnou dívku s hustými černými vlasy, tak trochu jako jsou ty moje.

„Jméno, prosím,“ říká dr. Kreitz a kulí na ni oči jako žabák.

„Freda Federmannová,“ odpovídá dívka sebejistě.

„Skvěle, Fredo,“ chválí ji učitel. „Je to proměna, přeměna, znovuzrození, z řeckého slova *metamorfón*, což znamená ‚měnit se‘.“ Začíná přecházet po třídě. „Studium antickeho Řecka a Říma nás poučí o lidském společenství jako takovém.“

„Freda Federmannová je *Židovka*,“ zasyčí někdo za mnou dost hlasitě, aby to profesor slyšel. Ten si toho ale nevšímá a opět v ruce zvedá knihu.

Má úzká ramena a vystouplé břicho. Košile mu zčásti visí z kalhot a kravatu má nakřivo. Tato střední škola, pověstná svým klasickým vzděláním, ho jistě najala pro jeho výjimečné znalosti a nikoli jeho vzhled.

„Franz Kafka,“ pronese a dívá se přitom na strop, jako by spisovatele mohl zahlédnout na jednom z těch trámů, „jaký to skvělý a zábavný duch! Poslouchejte.“ Divoce zalistuje knihou, až mu vlasy poskakují na hlavě, a začne číst. Pomalu obchází v kruhu třídu a vypráví příběh obchodního cestujícího jménem Gregor, který se jednou ráno probudí proměněn v jakéhosi obrovského brouka.

Do třídy proudí světlo vysokými podlouhlými okny a nad tabulí visí portrét Adolfa Hitlera. Hlas dr. Kreitze stoupá a klesá, umlká a znovu se ozývá. Dívám se na ten portrét a Hitlerova tvář jako by se nafukovala. Nepohnutě na mě zírá, přesto mám pocit, že se jeho rty každou chvíli pohnou, protáhnou v úsměvu a on vystoupí z obrazu a řekne třeba *ha ha, to je legrace, já jsem celou dobu tady*.

Což samozřejmě není, a tak se rychle zadívám jinam a srdce mi přitom hlasitě buší. Karl tvrdí, že mám příliš bujnou fantazii, a rozhodně se neplete.

Dr. Kreitz čte dál. Vyhýbám se pohledu na Hitlerův portrét a začnu si raději prohlížet profil dívky vedle mě. Je vysoká, elegantní, dlouhé kaštanové vlasy má spletené do hladkých copů. Její bledá tvář se zdá tak dokonalá, jako by ji vytesali z nejlepšího mramoru. Sleduje pana Kreitze, jak přechází po třídě, a hlavu drží vysoko. Pak vycítí, že ji pozoruju, a stočí ke mně zelené kočičí oči.

„Ahoj,“ zašeptá a pousměje se. „Já jsem Erna Bäckerová.“

„Hetty Heinrichová,“ odpovím a jsem si náhle příliš vědomá svých střípatých vlasů, vykulených očí a oblých tvářiček.

Erna Bäckerová je to nejkrásnější stvoření, jaké jsem zatím viděla.

Kdosi klepe na dveře a učitel se odmlčí.

„Pane Hofmanne...“ osloví pak muže ve vestě s motýlkem, který se zjevil na prahu.

„Heil Hitler,“ zdraví Hofmann třídu.

„Heil Hitler,“ odpovídáme sborem.

„To je hezké, pane řediteli, že jste se na nás přišel podívat,“ ozve se znovu náš učitel.

Hofmann se přesouvá před třídu na stupínek.

„Vítám vás na našem skvělém gymnáziu, milí studenti,“ zahajuje proslov. „U zkoušek jste si vedli moc dobře, ale to je pouhý začátek. Během pobytu na této škole, tvrdou prací a příkladným chováním se z vás stanou výjimeční studenti. Což neplatí jen pro hochy, ale i pro děvčata. A postupem času z vás vyrostou vynikající občané naší velké nové Říše, na něž budou vaši rodiče i naše škola náležitě hrdí. Přeji vám mnoho zdaru.“

Usmála jsem se na něj. Mým snem totiž bylo stát se lékařkou, pokud možno světoznámou, a studium na této škole jsem považovala za první krůček k dosažení svého cíle. Slibovala jsem si, že se budu pilně učit všechny předměty.

Pan Hofmann se pak otočil na dr. Kreitze. „Čím jste dnes dopoledne začali?“

Kreitz řediteli mlčky ukázal obálku knihy *Proměna*.

Pan Hofmann se však viditelně zhrozil. „Doktore Kreitzi, přišel jste o rozum?“

Ten jen pokrčil rameny. „Je to přece skvělý text, pane řediteli. Výborně ilustruje témata, jimiž se letos budeme zabývat: symbolismus, metafora, absurdní svět...“

„O tom si promluvíme později,“ zarazil ho Hofmann. „Dobře víte, že tohle není kniha, kterou byste tu měli analyzovat. Příště vyberte nějakého vhodného *německého* autora. Přeji hezký den, děti,“ dodal, vyběhl ze třídy a bouchl za sebou dveřmi.

Dr. Kreitz se náhle jako by scvrknul.

Přistoupil ke stolu, chvějící se rukou schoval knihu do tašky a pak se k nám otočil. Olízl si rty, jako by netušil, co dál. Ve

třídě se mezitím všichni dali do hovoru a učitel ani nepožádal o klid.

Znovu mi připomněl žabáka. Ale tentokrát přejetého na okraji silnice.

Po škole na mě venku čekal Tomas. Hubený, dlouhonohý kluk se nonšalantně opíral o velký strom na náměstí Nordplatz. Než jsem se k němu stihla rozběhnout, všiml si mě, šel mi naproti a z legrace do mě vrazil.

„Tak jaký to tam je?“ zeptal se a ohlédl se přes rameno ke škole. Vydali jsem se přes trávník za skupinou starších studentů směrem ke Gohlis.

„Je to pořád škola, jen trochu lepší a přísnější, to je všechno.“

Tomas vypadal zamyšleně. Věděla jsem, že by na gymnázium také rád chodil, kdyby si jeho rodiče mohli dovolit platit školné, chytrý na to byl dost.

„Je to divný, že už nebydlíš v naší čtvrti,“ řekl po chvilce. „Prázdnější,“ dodal.

„Vždyť nejsem tak daleko.“

„To ne.“ Při chůzi hlasitě oddechoval, a než jsme přešli Kirchplatz, zeptal se: „Jaké vlastně je to nové bydlení?“

„Jen počkej, však uvidíš,“ zasmála jsem se. „Po tom starém bytu k neuvěření. Tak pojď!“ Dala jsem se do běhu a vzrušeně se rozesmála.

Náš velký nový dům na Fritzschestrasse má zkosenou střechu a dva vysoké komíny trčící k nebi jako napřážené prsty, a k tomu čtyři řady oken. Každý z nás si mohl zabrat celé patro.

„To je největší dům v ulici,“ užasl Tomas, když uviděl pěknou budovu ze světlých cihel s tmavými trámy. Hnědé vlasy měl rozčuchané, koulel očima za oprýskanými brýlemi ze želvoviny a trochu u toho krčil nos.

Pyšně jsem se narovnala v zádech.

„Má vzadu taky zahradu?“

„Jasně že má! A tamhle je můj pokoj.“ Ukázala jsem na okno a balkon v prvním poschodí, odkud byl výhled do ulice.

U domu rostla krásná stará třešeň, jejíž větve sahaly na jedné straně za branku nad chodník a na druhé právě pod můj balkoněk. Ze svého místa u okna jsem mohla pozorovat dění od křižovatky s Berggartenstrasse po celou ulici až k místu, kde se vpravo stáčela k Walterovu bytu. I jeho jsem sledovala, jak přichází a odchází.

„Vevnitř je to určitě parádní.“ Tomas přitiskl tvář ke kovanému plotu. „Jistě jsou tam dvě schodiště a taky sklep. Možná i kobka a kosti nějakého zajatce.“

„Nebud' blázen.“

„Můžu jít na návštěvu?“ zeptal se.

Po očku jsem na něj pohlédla. Přestože jsme se neviděli jen pár týdnů, měla jsem náhle dojem, že nás dělí celá věčnost od okamžiku, kdy jsme si naposled hráli v ulici u činžáku, kde jsme dřív bydleli. To bylo totiž moje *staré já*, co se tam honilo za balonem nebo se klouzalo po bahnitém železničním náspu, odkud se daly pozorovat vlaky supící z nádraží.

„Dneska ne,“ slyším se. „Promiň, možná jindy.“ Prošla jsem těžkou železnou brankou, která zavržala, a když jsem ji pustila, zabouchla se Tomasovi hlasitě před nosem.

Ve velké hale s dřevěnou podlahou a ozvěnou jsem shodila školní brašnu a vzpomněla si na ten červnový den, kdy jsme se nastěhovali.

„Já snad budu muset zaměstnat kuchařku a služku,“ zvolala Mutti na tom samém místě v hale a přiložila si dlaň na srdce. Ještě teď cítím její květinový parfém *Vol de Nuit*. „O tak velký dům se přece nezvládnou starat sama.“

Vati se uvolněně usmál. Měl pohodlné kalhoty, košili s rozhalenkou a trochu rozčuchané vlasy. „Nejžádanější rezidence v celém Lipsku. Nebo jedna z nich.“

„To je krása,“ vydechla jsem šťastně a usmála se do tatínkovy buclaté tváře.

„Kdo by si to pomyslel, co, Schnuffel? O tomhle se nám ani nesnilo,“ dodal, pak zvedl krabici a nohou otevřel jedny dveře vedoucí z haly. „Moje pracovna,“ vydechl s uspokojením a zmizel uvnitř.

„Můžu si vybrat pokoj?“ zeptal se Karl a oči se mu leskly při pomyšlení, že bude mít ložnici jen pro sebe.

„Proč ne?“ odpověděla Mutti a pak jsem s ní začala procházet místnosti, protože sepisovala inventář majetku a uměleckých děl, jež tam po sobě zanechali bývalí nájemníci.

Nikdy nezapomenu na dojem, kdy jsem poprvé uviděla zlatorudou jídelnu, sluncem ozářený salon s klavírním křídlem, bleděmodrý salonek s gramofonem v rohu nebo skleník s kopolí plný proutěného nábytku a exotických rostlin. Náš starý byt by se celý vešel do haly v novém domě, a ještě by kolem zbylo dost místa.

V hrudi se mi rozlije pocit štěstí, když se rozběhnu přes halu a pak chodbami s kamennou dlažbou kolem velké kuchyně a prádelny ven na naši trojúhelníkovou zahradu lemovanou květinami, s trávničkem uprostřed a obrovským dubem na konci. Tady žádná trať nevede jako pod okny našeho starého bytu. Rámus, co vydávaly noční vlaky, když vyrážely bůhvíkam, mi rozhodně chybět nebude.

Dojdu na konec zahrady a zírám do koruny zeleného obra. Přestože do kostela už nechodíme – Vati říká, že to člověka odvádí od vyšších cílů a panu Himmlerovi by se to nelíbilo – *já stejně vím*, že Bůh se na mě usmál. Musím být přece výjimečná, když mi dal tohle, tento stromový dům – opravdový, pevný, s pořádnou střechou a silnými stěnami, z jehož podlahy visí provazový žebřík.

Jen počkej, Tomasi, až to uvidíš, to teprve zbledneš závistí. Představím si jeho výraz a musím se nahlas smát.

17. září 1933

Zlavičky pod oknem, obložené polštářky, zase sleduju Fritzschestrasse. S trochou štěstí se třeba objeví Walter, s rukama v kapsách šortek se přiloudá k brance a bude se ptát po Karlovi. Ulice však zůstává protivně prázdná. Pak skrze

větve trešně zahlédnu starší manželský pár z elegantní bílé vily naproti. Mají s sebou střapatého černého psa. Vyplazuje jazyk, což budí dojem, jako by se smál. Ve starém bytě nebylo pro psa dost místa, ale teď už Mutti nic takového říct nemůže. Běžím ji tedy hledat.

V kuchyni zastihnu Berthu, právě si otírá ruce od mouky do zástěry. „Maminka si šla lehnout,“ vysvětluje, „rozbolela ji hlava.“

„Jak může někdo ležet v posteli uprostřed dne?“ divím se.

„Mně by to rozhodně nevadilo,“ uchechtne se Bertha a dál hněte těsto. „Můžu ti s něčím pomoci já?“

„Měli bychom si pořídit psa. V tak velkém domě je pes přece *potřeba*.“

„Ach tak. To jistě počká, než maminka vstane. Ale nevím, jestli bude souhlasit.“ Kuchařka uhodí těstem o vál a svaly na předloktích se jí napínají.

„Neměla bych ji probudit?“

„To radši ne, Fräulein.“

Zhluboka si povzdechnu a vyjdu z domu na ulici. Ti staří lidé přecházejí ulici o pár desítek metrů dál, a tak se za nimi rozběhnu.

„Dobrý den. Mohla bych si pohladit vašeho psa? Já jsem Hetty z toho velkého domu naproti vašemu.“

Pán má na sobě hnědý denní oblek s vázankou a na hlavě klobouk. Paní je křehká a drobná a vyšla si v plášti, přestože je dost teplo. Teď hodila okem po manželovi.

Ten si odkašlal a šeptem promluvil: „Je to ještě děcko, Ruth.“ Pak se obrátil ke mně. „Ale jistě. Jmenuje se Flocke a já jsem Goldschmidt.“

Flocke vrtí ocasem tak silně, že se mu kroutí celé tělo.

„Ty jsi ale bezva kamarád,“ mumlám na něj a rozesměju se, protože když si dřepnu, položí mi packy na kolena a pokouší se mi olíznout ucho.

„Možná bych ho pro vás mohla venčit v parku.“ Zadívám se na Goldschmidtovy a připadají mi už hodně staří. Flocke se s nimi těžko pořádně proběhne. „Já to se psy umím,“ dodávám,

narovná se a snažím se tvářit zodpovědně. „Neztratím ho nebo tak něco.“

Tentokrát odpoví stará paní a tváří se přitom, jako by žvýkala citron. „Psa nedostanete. Ne po tom, co se stalo.“

Radši o krok ustoupím. Asi nemá ráda děti.

„Nech toho, Ruth, nemá to smysl. Radši už pojď.“ Pan Goldschmidt ji bere za ruku, ale paní se nechce hnout a mhouří oči jako had.

„To tvůj otec,“ zasyčí, „on je nechal vyhnat. Taková smyšlená obvinění, hotová kampaň v těch jeho novinách. Samé lži a faleš, je to zločinec...“

„Ruth! Prosim...“ Manžel s ní začal cloumat, ale nebyla k zastavení. Začala se třást a prskat.

„Druckerovi byli dobří lidé. Úspěšní, jistě, a to vzbuzuje závist, že? Hlavně u neúspěšných. A on si teď sedí jako pán v domě, který jim ukradl!“

„Ruth!“ Pan Goldschmidt ženu ostře okřikl a otočil se ke mně. „Omlouvám se za ni, není dnes ve své kůži...“

To už jsem ale přesvědčená, že ta stará ženská je čarodějnice, a dám se na útěk, aby mě nemohla zasáhnout jedovatými slinami. Zastavím se až v bezpečí za naší brankou a srdce mi buší jako stádo splašených koní.

Před domem stojí nějaké auto a v hale narazím na mladou, silnou ženu, nacpanou v hnědém kostýmu. Připomíná mi tučný buřt. Má buclaté tváře a nejtlustší rty, jaké jsem kdy viděla. Spletené hnědé vlasy si připevnila v týle tak těsně, až se jí kůže za ušima napjala a zrudla. Překvapeně na mě pohlédne.

„Ahoj,“ začne přívětivě. „Jsem Fräulein Müller a ty musíš být Herta, že?“

Vatí, velký jako medvěd, ale uhlazený ve své uniformě Schutzstaffel, vychází z pracovny a podává té ženě nějaké tenké desky s dokumenty.

„Nazdar, Schnuffel, bohužel tě na pár dní musím opustit. Mám v Berlíně plnit nějaké úkoly pro SS.“ Obejme mě a přitiskne mi hlavu k hrudi, až mě přezka jeho koženého pásku

zatlačí do tváře. „Kdepak je matka? Hélène, *Hélène!*“ Cítím, jak mu hlas vibruje v hrudníku.

„Franzi?“ Mutti ve slamáku a vlajících šatech vplula do haly ze zahrady s květinami v jedné a nůžkami ve druhé ruce. Za ní se loudal Karl. „Co děláš tak brzy doma?“ podivila se.

„Tady jsi. Hélène, tohle je Hilda Müllerová, moje nová sekretářka.“ Mladší žena matce s úsměvem pokynula. „Poslyš, odvolali mě do Berlína. Zase nějaké problémy s komunisty,“ dodal otec s povzdechem. „A taky musím dokončit úvodník pro *Leipziger*, který je třeba odevzdat dnes večer. Tady slečna mě doprovodí a pomůže mi s tím.“ Promnul si tvář a oči. Chudák tatínek, jistě je z těch dvou zaměstnání vyčerpaný.

„Budeš tam bydlet u babi Annamarie?“ zeptal se Karl.

„To doufám ne,“ vypadlo z otce. „Teda, chci říct, že bych matku navštívil, kdybych měl víc času, ale to se nestane,“ opravil se. Pak se obrátil k Mutti. „Večer zavolám.“ Vzal ji za ruce a políbil na tvář. „Měj se, Schnuffel,“ oslovil mě, „A nezlob maminku.“

„Ano, tati.“ Dívám se mu do obličeje lemovaného světlými vlasy, jestli v jeho průzračných očích uvidím náznak vřelosti, ale otec se už zadíval na hodinky.

„Musíme jet.“ Ještě se otočí ke Karlovi. „Máš to tu na starosti, mladý muži. Ohlídej sestru i maminku.“

Postávám u předních dveří a sledujeme, jak Vati s Fräulein Müller nastupují do lesklého černého automobilu. Sekretářka se batolí jako kachna, má velký kulatý zadek a tak těsnou sukni, že se jí sroluje na stehnech, když se posadí.

„Mutti,“ ozvu se, jakmile odjedou, „Goldschmidtovi odnaproti říkali, že Vati tenhle dům ukradl. Copak dům se dá ukrást?“

Mutti se ke mně prudce otočí a vytřeští oči. „To že řekli? Proč ses s nimi vůbec bavila?“

„Mají takového malého psa. Chtěla jsem si ho pohladit. Pořídíme si psa, když teď bydlíme tady?“

„S takovými lidmi nesmíš mluvit!“

„Jen jsem si ho chtěla pohladit.“

„Ale to jsou přece *Židi*, Hetty.“

To slovo vyvolává mrazení v zádech. Jak jsem to měla vědět? Karl nakrčí nos a ucedí: „Židi jsou špinavý svině.“

„A nemají nic jiného na práci než šíření sprostých lží,“ dodala Mutti pevným hlasem. Dívám se, jak vkládá květiny do vázy a plní ji vodou. „To tihle lidi prostě dělají. A ty už se s nimi nikdy nebav. Žijeme v těžké době. Proto Vati dělá všechnu tu práci navíc pro SS. Je třeba ochránit Hitlera a zakázat všechny strany, co se mu chtějí postavit. Vybírej si dobře kamarády, Hetty. Drž se jen poctivých Němců, jako jsme my, rozumíš?“

„Ano, mami.“

Jdu za ní ven, protože nechci být sama. Rozhlédnu se po keřích a květinových záhonech. Všechno působí klidně a přátelivě, ale já náhle cítím, že hned za brankou naší bezpečné zahrady číhá zlo, a zachvěju se. Představím si obrovského ostrého psa, který nás tu hlídá, a hned je mi o něco líp.

8. října 1933

Na domovní dveře někdo klepe.

„Kdo to může být tak časně v neděli?“ mračí se Mutti. Vysoká, štíhlá jako vrbový proutek, oblečená do šifonu broskvového odstínu seběhne ze schodů. Z tmavého drdůlku se jí přitom uvolní pramen vlasů, a tak si ho strčí za ucho.

Já mezitím otvírám těžké dveře a na prahu uvidím Waltera s rukama v kapsách. Zadržím dech, otevřu dokořán a snažím se narovnat, abych vypadala vyšší.

Jako malý kluk se Walter podobal baculatým andělíčkům, co se vznášejí mezi obláčky na obrazech Panny Marie s Ježíškem. Teď ve čtrnácti má pořád světlé vlnité vlasy a modré oči, ale baculatý už rozhodně není. Spíš vysoký a svalnatý jako mladý kůň. Jako kluk i muž najednou.

„Waltere!“ zvolá Mutti a drží se dřevěné koule na konci zábradlí jako záchranného kruhu.

„Dobrý den, paní Heinrichová,“ zdraví zdvořile Walter a vchází do haly. „Chtěl jsem vědět, jestli by Karl nemohl...“

„Pojď dál,“ volá Karl, jehož tvář se objevila nahoře nad schody. „Popovídáme si u mě v pokoji.“

„Ahoj, Waltere,“ ozvu se konečně.

Walter se shýbne, aby si rozvázal tkaničky, a zdá se, že mě nevnímá.

„Nechtěl by ses podívat do našeho stromového domu?“ navrhuju. On ale beze slova běží za Karlem nahoru.

Vati se s rukama v bok zjeví na prahu pracovny a zamračí se na Walterova záda. „Zase ten kluk,“ zamumlá a zlostně pohlédne na matku. „Tys mu to ještě neřekla, že ne?“

„Ale no tak, Franzí...“ Mutti si vzdychne, spustí paže k bokům a trochu svěsí ramena. „Nezačíněj zase.“

„Jen proto, že zachránil...“ Vati vrhne pohled ke mně a já vím, že mluví o tom, jak jsem se málem utopila. „Nelíbí se mi to.“ Pak zmizí v pracovně a rázně za sebou bouchne dveřmi.

Zůstaneme tam s Mutti samy a díváme se jedna na druhou. Po zádech mi náhle přeběhne mráz.

„Co se tatínkovi nelíbí?“ zašeptám.

Mutti si opět vzdychne. „Běž si umýt ruce a obličej. Dnes musíme na návštěvu do vojenského lazaretu.“

„Ale já...“

„Jen na pár hodin. Je to i pro tvoje dobro.“

„Musím tam?“

„Ano,“ zní rázná odpověď. „Práce pro společnost je... svatá. Přibližuje nás k samotnému Führerovi a je velmi důležité, abychom se navzájem starali jeden o druhého.“

„Radši bych si hrála s Karlem a Walterem.“

„Mladé dámy,“ pokračuje Mutti ostřeji, „se také musí učit, co znamená *poslušnost*.“

Cestou vzhůru po schodech jasně cítím, jak se mi v žaludku tvoří uzel.

Vojenský lazaret na Hallische Strasse stojí stranou v ulici. Jde o prastarou budovu, jež dřív bývala nemocnicí, ale teď je domovem statečných vojáků, kteří byli vážně zraněni v bojích za naši vlast. Domovem hrdinů. Má hezkou zahradu a taky širokou terasu, kde stojí v řadě několik invalidních vozíků. Muži v nich tiše zírají na trávník a květinové záhony a jsou tak nehybní, že mě napadne, jestli už přece jen neumřeli.

Mutti vyjde po schodech ke dveřím a zazvoní. Přejde nám otevřít mladá sestra a uvede nás do haly, kde je cítit leštěnka a bělidlo. Představí se jako Lisel. Zpod bílého čepce jí vykukují světlé lokny.

„Heil Hitler. Ráda vás zase vidím, Frau Heinrich.“

„Heil Hitler. Tohle je moje dcera Herta.“

„Je dobře, že jste přišly. Naši rezidenti se na vás vždycky moc těší, paní Heinrichová.“

Jdeme za Lisel dlouhou tmavou chodbou kolem otevřených dveří na lůžkové oddělení, a tak nahlédnu dovnitř. Osm prázdných, pečlivě ustlaných postelí, protože pacienti, jak nám Lisel vysvětlila, jsou teď v denní místnosti. Raději nedýchám zhluboka, protože ani pach bělidla docela nepřebil vtíravý pach moči a ještě něčeho děsivějšího.

„Máme tu i válečné hrdiny, Herto, kteří nemají žádnou rodinu, ale zaslouží si slušné prostředí, kde by mohli důstojně dožít.“

„To si zaslouží,“ opakuji a přikývnu.

„No ano. Potřebujeme ale další fondy, což je obtížná věc...“ Lisel se mračí.

„Právě organizuju charitativní oběd,“ odpoví Mutti s nadšením v hlase. „A můj muž může přitáhnout pozornost k vašemu ústavu článkem v *Leipzigeru*.“

Lisel se pousměje. „Máme velké štěstí, že se naší patronkou stala právě tvoje maminka,“ vysvětluje mi. „Dáma, co neúnavně pracuje pro blaho druhých.“

Prekvapeně na Mutti pohlédnu, protože poprvé slyším, že je taky něco jiného než jen moje matka.

V denním pokoji uvidím tři staré vysloužilce v proutěných kolečkových židlích zaparkovaných v polokruhu. Vím, že bych na ně neměla zírat, ale nemůžu si pomoci. Při pohledu na jednoho z nich se ale začnu silně potit. Půlka tváře mu docela chybí a druhá je jako kaše syrového masa. Po ústech zbyla jen malá dírka a kus tváře a jedno oko vůbec nemá. To druhé mu hrdě vystupuje ze scvrklého obličejce, ale je celé mlhavě bílé. Jeho tvář mi připomíná zbytky nedojedného kuřete.

Obrací se mi žaludek a mám strach, že začnu zvracet. Mutti mě ale chňapne za paži a škubne se mnou.

Zkusím se zhluboka nadechnout. Jestli se chci stát lékařkou, nesmím být tak přecitlivělá.

Ve srovnání s prvním vojákem je na ty dva další snazší pohled. Jeden má amputované obě nohy hned pod pasem a druhému chybí jen jedna paže a půlka nohy.

Pozoruji matku, jak se pohybuje uprostřed toho smutného pokoje mezi živými příšerami, a náhle mi připadá jako ta nejkrásnější bytost na světě. Oči se jí lesknou, přívětivě se usmívá a v šatech z oranžového šifonu vnáší do místnosti trochu barev a kouzla.

Podávají se sušenky s čajem a Lisel pomáhá muži bez tváře napít se pomocí slámky dírou po ústech. Trocha tekutiny přitom vyteče na zbytky jeho brady a košili. Sestra ho osuší a na chvíli se ke mně posadí.

„Co se jim to stalo?“ zašeptám.

„Zranění z kanonády. Ale mnozí jsou na tom ještě hůř.“
Lisel se odmlčí a pak dodá: „Válka je strašlivá věc.“

„Na to jsem ještě nemyslela.“

„Proč bys taky měla? Vždyť jsi ještě dítě. Možná bys jim ale příště mohla něco přečíst, co říkáš? Maminka říkala, jak jsi šikovná, a oni by jistě uvítali, kdyby jim hezká dívenka občas zpříjemnila den.“

Překvapeně na matku pohlédnu a ona se usměje. Ta slova chvály od ní mě skutečně zahřála u srdce.

„Ale jistě,“ odpovím a myslím to upřímně. „Moc ráda.“

Sestra mě poplácá po koleni a pak jde toho nejvíc zraněného znovu otřít a nabídnout mu trochu vody.

Když nás později vyprovodí ven, zamáváme jí a já se zhluboka nadechnu čerstvého vzduchu. Musím potlačit chuť utéct z toho místa co nejdál.

„To jsou strašně poranění vojáci, Mutti.“

„Tihle měli štěstí, že je o ně tak dobře postaráno.“

Pomaloučku jdeme domů a užíváme si odpoledního slunce. Všechno se mi najednou zdá jasnější a vzácnější. Jako bych si doteď neuměla užít krásy dne, pohledu do koruny stromu, sladkého ptačího zpěvu nebo dokonalosti vlastních údů. Víc než jindy toužím být lékařkou, která by těm nemocným dokázala ulevit, a slibuju si, že začnu pilněji studovat.

Prosím, ať už na žádnou válku nedojde. Ať jsme všichni v bezpečí: Mutti, Vati, Karl a já.

„Že už nebude další válka, vid’?“

„Doufejme, že ne. Máme štěstí, že nás vede Hitler, protože to je mírotvorce a chce, aby Evropa žila ve vzájemné harmonii. To se bohužel nedá říct o jiných. Jen se podívej, jak nám po válce chtějí ubližovat. Všechny ty děsivé reparace. Přitom tu máme tolik invalidů, nezaměstnaných a takovou chudobu. Oni nás pokoušejí. Přejí si, abychom trpěli a trpěli, dokud neřekneme Dost! a nezačneme bojovat za to, co nám právem náleží.“

„Ale kdo? Kdo jsou ti oni?“

„Naši nepřátelé, Hetty. Je mnoho těch, kteří by nás chtěli zotročit. Zmrzačit nás a vzít nám všechno, co je nám drahé. Chtěli by zničit náš způsob života.“

Zase cítím, jak mi po páteři přeběhnou ledové prsty děsu.

„Ale kdo jsou ti nepřátelé?“

Mutti mi stiskne ruku.

„To je různé, ale za vším stojí hlavně Židé. Ti by chtěli ovládnout svět a využít ho jen pro sebe. Ale nedělej si starosti, drahoušku,“ dodala jasnějším hlasem. „S Hitlerem u kormidla se v našem novém Německu nemáme čeho bát. A ti, kdo by nám chtěli škodit, ať se třesou!“

11. října 1933

„Promiň, dneska nemůžu,“ odpovím Židovce Fredě, když mě požádá, abych s ní na hodině gymnastiky byla ve dvojici. Freda se zklamaně odvrátí a já pocítím bodnutí provinilosti. Rozhlížím se rychle po hřišti a hledám jinou dívku bez partnerky, abych se vyhnula tomu, že mě s Fredou nakonec stejně dají dohromady. Gerda si toho všimne, zavrtí hlavou a popadne okatě za ruku Avu, abych pochopila, že nemá zájem.

„Hej, chceš být dnes ve dvojici se mnou?“

Otočím se a stojím tam Erna, dlouhá a štíhlounká ve svém bílém gymnastickém trikotu. Přitom se mírně usmívá.

„Tak jo.“ Zkousím se chovat nonšalantně, ale srdce mi buší až v uších, když se postavíme vedle sebe.

Erna nepotřebuje vědět, kde jsme dřív bydleli. Nemusí vědět, že ve staré škole jsem měla jediného kamaráda – Tomase. Naše rodina je teď mnohem váženější a na ničem jiném nezáleží.

„Děvčata!“ Slečna Sauberová krátce tleskne, aby si zjedнала pozornost. „Soustředte se a cvičte hezky podle instrukcí. Projdeme si sestavu s kužely, kterou jsme se učily na minulé hodině. Nezapomeňte se správně vypnout na špičkách, natahovat paže vzhůru a pohybovat se pokud možno ladně. Vaše partnerka vás upozorní na případné chyby. Rozejděte se na svá místa.“

Postavíme se s Ernou až k zadním schodům školy.

„Tak tedy,“ spustí Erna a oči se jí šibalsky lesknou, „ukaž mi nejlepší otočku a nezapomeň zvedat kužel co nejvyšší a napínat špičky,“ napodobí vysoký hlas slečny Sauberové. To mě samozřejmě rozesměje a pak se točíme dokola, máváme kuželem a napínáme špičky velmi přehnanými gesty. S Ernou po boku nemám vůbec strach, že to pisklavou slečnu Sauberovou rozzlobí.

Fredu jen jednou krátce zahlédnu, jak cvičí o samotě ve vzdáleném rohu hřiště. Vypadá smutně a osaměle, ale nesmím

ji litovat, protože ona není jedna z nás. Dám si pozor, abych se tam už nedívala.

„Raz, dva, tři... Heil!“ Erna si přitiskne stuhu k hornímu rtu a natáhne pravou paži v toporném pozdravu.

„Erno!“ syknu pohoršeně, že si tak dovoluje, ale směju se dál, až mě z toho bolí pusa.

„Třído,“ napodobím hlubší hlas dr. Kreitze, vystrčím břicho a rozpřáhnou paže, „zapamatujte si tohoto autora, o kterém nesmíte nic vědět! Je to skvělý, zábavný spisovatel, bohužel zakázaný!“

Erna se zahihňá mému vtípkování, a to mi přivodí sladký pocit, jako když pijete horkou čokoládu. Všechno je náhle možné a na dosah ruky, stačí se pro to jen natáhnout.

Hodina končí až příliš brzy a opět musíme do školní budovy.

Tentokrát se moc ráda posadím do lavice vedle Erny. Každý den teď máme novou hodinu, vměstnanou mezi jiné předměty: Život Führera. Paní Schmidtová vysvětluje, že se dovíme mnohé o velkém muži jménem Adolf Hitler, o jeho zápase, odvaze a přesvědčení. Sama učitelka má slzy v očích, když vypráví o jeho moudrosti i utrpení. Tvrdí, že až se všechno dovíme, budeme ho milovat a obdivovat jako ona. Pak zpíváme.

Za zvuků *Horst Wessel Lied* vyhlédnu krátce oknem. Starší studenti mají přestávku. Přelétnu očima jejich tváře a snadno najdu Karla. Stojí uprostřed velké skupiny spolužáků, zaklání hlavu a nahlas se směje. Při pohledu na něj se musím usmát také, ale pak zalétnu očima k osamělé postavě na lavičce opodál. Walter. Má překřížené nohy, jednou líně pohupuje, světlé vlasy mu padají do tváře, jak se sklání nad nějakou knihou. To je ale legrační!

Zatímco Karl se předvádí před spolužáky a jeden druhého si dobírají, Walter se chová naprosto opačně. Uzavře se do sebe a soustředí se jen na četbu. Srdce se mi podivně sevře, když ho tak vidím.

Náš zpěv se chýlí ke konci a přicházejí sloky o vděčnosti:

*Vůdče, můj vůdče, Bohem určený,
ochraňuj a zachovej můj život ještě dlouho.
Tys spasil Německo v nouzi nejvyšší.
Díky ti za můj denní chléb.
Zůstaň se mnou dlouhý čas.
Mé světlo, má víro, neopouštěj nás.
Heil, můj vůdče!*

Mutti není doma, když se s Karlem uprostřed lijáku vracíme ze školy, opět někam vyrazila shromažďovat fondy.

„Až se převléknete, můžete si se mnou a Ingrid dát oběd,“ vítá nás Bertha a rovnou prostírá pro čtyři u velkého dubového stolu v kuchyni.

Běžím se nahoru převléknout. Všechno bylo tak jiné, dokud jsme bydleli ve starém bytě. Jen Karl, Mutti a já, protože tatínek často pracoval. Tvořili jsme malou pevnou jednotku a Karl usínal v pokoji vedle mě. Chodili jsme s maminkou na nákup a pomáhali jí v kuchyni. Učila nás francouzské písničky a často vyprávěla o dětství ve Francii, než se přestěhovala do Německa. Tehdy měla mnohem víc práce, bez kuchařky a služebné, a přesto si našla dost času i pro nás. Ted běhá z jedné charitativní akce na druhou nebo se stýká s přáteli a nás nechává na starost Bertě. Občas se bojím, že docela zapomněla, že tu pořád jsme.

Zapínám moderní rádio na psacím stole, které mi přinesl Vati. Opakují projev doktora Grosse, šéfa odboru pro rasové otázky nacistické strany, který pronesl včera večer k německé mládeži. Poslechli jsme si ho s Karlem povinně celý během večere.

„... věda nás učí, že zděděné vlastnosti mají větší význam než vliv prostředí...“ Svlékám mokré oblečení. „... a po naší smrti tyto vlastnosti nesou dál naše děti a děti našich dětí. Pokud tohle pochopíme, bude nám jasné, jaká řeka skvělé krve k nám po staletí proudí, a tou řekou je německý lid. Každá generace se podobá vlně, co se zvedá a padá, následována další. Jedinec je pouhou kapkou v tom proudu. Na rozdíl

od liberálů však nepovažujeme sami sebe za střed světa.“ Najdu ve skříni čistou halenku, sukni a pulovr a začnu se oblékat. „... porozumění věci nás nutí ke skromnosti. Ne jako liberálně smýšlející, co věří, že všeho dosáhli jen vlastními silami. My víme, že nejde jen o naše schopnosti, ale o schopnosti zděděné – že jsme nositeli a strážci německé krve...“

Vypnu rádio, protože vím, jak proslov pokračuje. Každá rasa je jiná. Ani vlivem vzdělání se z černocho nestane nadřazený nordický typ. Scházím po schodech a jsem si náhle vědoma čistoty a vzácné síly své dobré německé krve, která mi pulzuje v žilách – tedy aspoň z otcovy strany.

Bertha servíruje misky s gulášem s velkým, nadýchaným knedlíkem. Jen co dojíme, objeví se ve dveřích Walterova deštěm zmáčená hlava.

„Á, právě včas na švestkový koláč,“ usměje se na něj kuchařka. „Ty jsi ho musel cítit. Jen pojď dál,“ dodá zpěvavě a sklízí ze stolu, „ať nám nevyneseš spaní.“

Walter usedne vedle Karla, já si uhladím vlasy a narovnáám se v zádech.

„Už jsi napsal ten dějepisný esej?“

„Ještě ne,“ zasténá Karl, „musím to stihnout dneska večer. O čem že to má být?“

„Do jaké míry můžeme porovnat symbolický boj a hrdinství ve středověké básni Píseň Nibelungů s dennodenním zápasem dnešního německého lidu?“ odpoví Walter s plnou pusou. „Ten koláč je moc dobrý, Bertho.“

Hospodyně jen září. Já si opřu hlavu o stěnu a představuji si, že je tu s námi i Erna a všichni čtyři – tedy Walter, Karl, Erna a já – se nenuceně bavíme o škole, spolužácích a tak podobně. Pak začnu vyprávět nějaký příběh a všichni se dívají jen na mě. Poslouchají, přikyvuji a smějí se mé vtipné historce.

„Tak jdeš s námi?“

„Hmm?“

„Ptal jsem se, jestli chceš jít taky do stromového domu.“ Walter se dívá přímo na mě a čeká na odpověď. „Mám karamely Reisen,“ dodá s úsměvem a zatřese sáčkem.

Vyskočím tedy ze židle a jdu s kluky ven do zahrady. Přestalo pršet, a tak se zhluboka nadechnu vůně vlhké půdy. Dívám se, jak ti dva šplhají po úzkém žebříku, a pak se pevně držím, protože mokrá provaz klouže, dokud se nevysoukám otvorem v podlaze naší boudy usazené v koruně nad mohutným kmenem. Převalím se a vtáhnou nohy dovnitř. Sukně mi přitom vylétne nahoru, a tak ji rychle stahuji, ale Walter se na mě stejně nedívá.

Přešel zrovna k oknu a vyhlédl ven.

„Jak jsme vysoko, co?“ prohodí, pak se na nás ohlédne a zazubí se. „Dokáže klokan skočit výš než dům?“

Karl zakroučí očima. „Zase ty tvoje děsný vtípky...“

„Ne, klokan nevyskočí výš než dům,“ odpovím a představím si výšku našeho nového domu.

„Ale jasně že vyskočí!“ zvolá Walter. „Dům přece skákat nemůže!“

Karl zasténá, ale já se hihňám a Walter na mě mrkne. Pak se opět zadívá z okna.

„Je odsud vidět až do Rosentalu,“ napadne ho, ale náhle vyjekne bolestí, zvedne ruku z dřevěného parapetu a začne s ní třepat.

„Ukaž mi to.“ Vyskočím a jdu si prohlédnout jeho prst. Pod kůží na špičce ukazováčku se jasně rýsuje černá tříska. Je však dost hluboko, aby šla vytáhnout bez nástroje. „Doběhnu si pro pinzetu.“

Hbitě lezu dolů a ještě slyším, jak se Karl směje: „Jen dej pozor, nebo ti amputuje celý prst. Má takovou směšnou představu, že z ní jednou bude chirurg.“

V pokoji popadnu svoji brašnu s nástroji. Když jsme s Tomášem chodívali po naší staré čtvrti, nosila jsem ji vždycky s sebou pro případ, že by nějaké ubohé stvoření potřebovalo pomoc. Jako ten ošklivý toulavý pes, kterého Tomáš musel držet (a stejně ho dvakrát kousnul), když jsem

mu kůži zasaženou svrabem potírala boraxem. Nebo kočka odvedle, které jsem k její nelibosti ovázala poraněný ocas. Jednou jsem se dokonce pokoušela přilepit zpět nohu pavoukovi, ale bohužel umřel i tak.

Běžím zpět k velkému dubu a pak Walterovi pinzetou opatrně vytáhnu tu třísku. Ještě ranku zmáčknou, jestli vyteče čistá krev, abych se ujistila, že pod kůží nic nezbylo. Potřu místo jodovou tinkturou a nařídím Walterovi, aby si ruku neumazal a nezanesl do prstu infekci.

Karl zatím roztáhl na podlaze boudy deku a lehl si na bok, podepřený na lokti.

„Ona dokonce *čte* lékařské knihy,“ prohodil. „Něco tak nudného...“

„To rozhodně nejsou.“

„Tak nebo tak,“ vzdychne si Karl, „dobře víš, že ženské se vůbec nemůžou stát doktorem.“

„To není pravda!“

„Zeptej se táty, když mi nevěříš. Ať se ti to líbí, nebo ne, Hetty, jsi *holka* a měla by ses podle toho chovat.“

Neřekl to nijak příkře, a přesto to zabořelo. Vracím lahvičku s jódem do tašky a chvíli zápasím s přezkou, protože mě kluci pozorují. *Ženy že nemohou být lékařky?* Je to pravda? Jako by se pode mnou otevřela propast...

„No, já vám pěkně děkuji, doktorko Heinrichová,“ promluví Walter do ticha. „Myslím, že každý má mít nějaký sen.“ Jeho slova působí jako náplast na palčivé ráně. Pak na mě podruhé zamrká. „Měl bych ti námahu nějak oplatit,“ pokračuje, hmatne do sáčku a podává mi velký kus karamelu.

„Ten největší, co mám, pro malou Hetty,“ usměje se, já si беру lepivý karamel a srdce se mi divoce stahuje v hrudníku.

„Děkuju.“ Jdu se se sladkostí posadit ke stěně.

Vhodím si ji do pusy a začnu žvýkat, ale karamel je moc velký, nadouvá mi tváře a nechce se rychle zmenšovat. Z koutku úst mi dokonce unikne trocha sladkých slin a musím je utřít do rukávu.

„No, to je pohled,“ řehťá se Karl.

Walter zvedne hlavu a rozesměje se taky. „Na, vezmi si ještě kousek.“

Tisknu rty k sobě, zčervenám a zatřepu hlavou.

„Hurá!“ volá Karl. „Tys našel způsob, jak holce zacpat pusou. Gratuluju, kamaráde!“

To už se mi krk stahuje úzkostí, a tak se zvednu a začnu slézat po žebříku, abych se mohla o samotě vyplakat.

Slyším, jak se kluci smějí, dokud nezmizím v domě. Růžové představy o mé krásné budoucnosti se přitom rozbily na tisíce barevných střepů.

10. února 1934

Náměstí Alexanderplatz je plné lidí. Velké čtvercové prostranství se proměnilo v podivné filmové kulisy. A já se tady nahoře, na tribuně určené pro místní hodnostáře a jejich rodiny, opravdu cítím jako filmová hvězda, čekající na svůj výstup.

Je mi zima, a tak si přitáhnou kožešinovou štolu těsněji ke krku. Náměstí ozařují oslňující reflektory a ze všech vysokých budov okolo vlají prapory se svastikou. Dole pod tribunou čeká s kamerami na trojnožkách filmový štáb. Jeho členové pokuřují, podupávají v mrazu a nemohou se dočkat velkého finále. Prohlížím si bledé tváře tisícíhlavého davu natočené vzhůru. Téměř každý mává malým praporkem.

Matka mi stiskne ruku. „Teď je na řadě Karl,“ zašeptá.

Karl v uniformě předstoupí před ostatní a tváří se velmi vážně. V levé ruce drží praporek a pravou napřáhne před sebe, se třemi prsty jako šípy namířenými k nebesům. Zvedne bradu a bez mrknutí oka pronáší:

„Adolfe Hitler, ty jsi náš velký vůdce.

Zvuk tvého jména rozechvívá nepřátele.

Tvá Třetí říše přichází, jen vůle tvá bude zákonem celé země.

*Necht' denně slyšíme tvůj hlas a řídíme se tvým velením.
Tebe budeme navždy poslouchat a za tebe nasazovat život.
Chvála tobě, Heil Hitler!"*

Hrdlo se mi stahuje a v hrudi cítím horkost. Karl, nejlepší ze všech bratrů, tmavovlasý, tmavooký a tak krásný, je dnes přijat do Hitlerjugend. Hitler ho k sobě povolal.

Přijímá díky v pouzdře a vrací se ke své skupině zvané Schar. Předstupuje další hoch a opakuje stejnou přísahu. Když ceremoniál absolvuje poslední, skupina odpochoduje z jeviště a zařadí se k ostatním chlapcům dole v prostoru před diváky.

Filmový štáb kontroluje kamery. Na jeviště vejde nějaký muž a prověřuje, zda funguje mikrofon uprostřed. Odněkud se ozve hlasité praskání a všichni dál čekají na hlavní událost.

Prsty na nohou i rukou mi začínají tuhnout mrazem. Snažím se s nimi hýbat, dýchám si na ruce, ale moc to nepomáhá.

Konečně kapela zahraje fanfáru Franze Liszta a dav se naráz utiší. Tisíce hlav se jako na povel obrací stejným směrem. Všimnu si otevřeného černého mercedesu, jak pomalu přijíždí po straně náměstí k pódiu. Vmžiku zapomenu na otupující chlad a tvrdou židli. Je to opravdu *on*. Největší že všech mužů, nový otec mého bratra.

Vůz zastavuje před tribunou a Führer stoupá po schodech nahoru. Projde tak blízko kolem mě, že bych se ho mohla dotknout. Vati nadšeně tleská a usmívá se. Pan Hitler je ve skutečnosti drobný, štíhlý člověk, ale vypadá neskutečně dobře. Má na sobě hnědou uniformu, na rukávu pásku se svastikou a velmi tmavé vlasy jako ty moje si elegantně sčesal k jedné straně.

Chvíli si publikum jen prohlíží, pak vztyčí pěst k nebi a přiloží si ji na srdce. Lidé se rázem dají do nadšeného skandování: „Sieg Heil! Sieg Heil!“ Pak Führer rozpřáhne ruce a oni se okamžitě utiší, aniž by řekl jediné slovo.

„Heil, německá mládeži!“ vykřikne konečně. „Je naší vůlí, aby tato Říše přežila do nového tisíciletí. Radujme se z poznání, že budoucnost patří jediné nám!“

Mutti mi svírá ruku tak silně, až to bolí, a v očích jí stojí slzy dojetí. Führer se odmlčí a rozhlédne se. Očima modrýma jako hluboký oceán zavadí o naši skupinu a zadívá se přímo na mě.

Nemůžu dýchat a točí se mi hlava.

„Ve vás, mládeži,“ pokračuje s pohledem stále upřeným na mě, „nesmí zůstat ani trocha slabosti. Potřebujeme tvrdou, dominantní, nebojácnou a krutou mládež. Takovou, před níž se bude třást celý svět. Takovou, co snese bolest a nepotrpí si na nic jemného a chabého.“

Proč mluví zrovna ke mně? Přestávám vnímat jeho slova, protože mi hučí v uších a zatmívá se mi před očima. Sleduju, jak se pohybují jeho rty, jak gestikuluje, přičemž mu pramen vlasů přepadne do čela.

Už se na mě nedívá, otočil se k publiku pod tribunou, ale ten upřený pohled, to *spojení*, které navázal, zažehlo v mé duši palčivý bílý plamen. On si mě vyvolil.

Všiml si ve mně něčeho zvláštního! Můžu se tedy stát někým *neobyčejným*.

„A tak hodlám nastolit nový řád,“ dodává Führer, od úst mu odletují spršky slin a jeho tělo se silou těch slov chvěje. „Tak bude dosaženo vítězství!“

Věty, které vypouští do davu, rezonují nad náměstím jako hučící vlny. Mluví o skvělé budoucnosti, v níž nebude existovat chudoba ani třídní rozdíly. Pouze jeden velký, sjednocený národ, jemuž bude závidět celý svět.

„Svět, jemuž budete jednoho dne vládnout vy, moje německá mládež,“ ukáže prstem na formace chlapců z Hitlerjugend.

Ten člověk je magnet, táhne mě to k němu a není možné odolat. Když konečně domluví, také mám oči plné slz.

Stojíme tu společně, my Němci.

My proti celému světu.

Mám pocit, jako bych se vznášela. Vysoko nad tribunou i náměstním Alexanderplatz. Vidím z výšky celé Lipsko, celé Německo a pak i naši planetu, jako ji může pozorovat jen Bůh. Putuje vesmírem spolu s jinými planetami, otáčí se

kolem Slunce, ale tady, v centru toho všeho, je naše poženaná země s hlubokými lesy, úrodnou půdou a jezery plnými ryb. Se svými fabrikami, uhelnými doły a armádou. Vidím její lid: dobrý, čestný a tvrdě pracující, přitom tak dlouho utiskovaný, a ten teď povstane a postaví se světu. Ukážeme jim, kdo skutečně jsme, a vezmeme si zpět, co nám právem patří. To je síla a moc, již se stejně jako gravitaci nedá odolat.

Kapela znovu spustí, jen bubny teď připomínají jakýsi praveký bojový tanec. Jejich zvuk vibruje celým mým tělem a Führer opouští jeviště. Nastoupí do auta, kde pak stojí jako slavný římský vojevůdce ve svém povoze. Za ním se dá do pochodu zástup světloňošů. Plameny jejich pochodní působí v setmělém náměstí jako ohnivá řeka, tekoucí jeho středem.

Vracíme se s Mutti domů mrazivou nocí pěšky. Vati musel ještě do kanceláře a Karl se zdržel se svými novými přáteli, jednotkou Hitlerjugend.

„Kdy budu moct taky k Hitlerjugend, Mutti?“ zeptám se a od rtů mi ve světlech pouličních lamp stoupá pára. Ceremoniál na mě hluboce zapůsobil. Navíc On jako by vyzval mě osobně a na to přece musím reagovat. On si přeje, abych také hrála svoji roli ve skvělé budoucnosti Německa.

„Co blázníš, Hitlerjugend je přece jen pro chlapce.“

„Ale dívky mají svoji sekci – Jungmädelsbund.“

„Vati něco takového pro dívky neschvaluje.“

„A proč?“

„Protože dívky by se měly víc soustředit na domácnost.“

„Jenže já nechci trčet doma. Chtěla bych jezdit kempovat, hrát hry, zpívat a pochodovat jako Karl. Je mi přece už *dvanáct!*“

„Otec řekne, že právě to je další důvod, proč ti to zakázat.“

„To není fér! Všechny moje kamarádky vstupují do Jungmädelsbund. Co si o mně pomyslí, když tam nebudu?“

„Nepřeháněj.“ Mutti v mraze choulí ramena. „Hodně lidí si pořád myslí, že tohle pro dívky není dobré. Ani pan Himmler

to nepodporuje. Řekl, že mu představa, jak děvčata pochodují v uniformě s batohem na zádech, připadá směšná a nechutná. Ale no tak, Hetty, necourej se.“

Zbytek cesty jdu kousek za matkou a neřeknu už ani slovo. *Nemůže mi bránit. Já už si najdu cestu.*

Doma vyjdu po schodech do patra a chystám se do postele. Jsem už bolavá únavou, ale spánek nepřichází. Zaslechnu, jak se vrací Karl a matka ho vítá v hale.

„Drahoušku, jsme na tebe tak hrdí! Jsi jeden z nejlepších, jistě to v životě dotáhneš daleko...“

Karl se pak zavře v ložnici a Mutti taky odchází. Dům se ponoří do tíživého ticha, ale já se stále úzkostlivě převaluju na posteli. Obalím si tedy ramena teplým šálem, jdu se posadit k oknu a vyhlédnu do setmělé ulice.

Všude je naprostý klid. Větve naší třešně se nehybně rýsují proti noční obloze, přes měsíc se honí cáry oblaků. Už klidnější se opřu zády o dřevěnou okenici a zadívám se ztemnělým pokojem na Hitlerovu fotografii, kterou mám pověšenou nad krbem. Matčiny řeči o nepřátelích mi nahnaly strach, ale *On* mi vrátil odvahu. Ať už vstoupím do Hitlerjugend nebo ne, vím jistě, že budu ve skvělé nové Říši hrát nějakou důležitou roli. *Jemu* nezáleží na tom, jestli jsem holka, a nikdo, ani Mutti, Vati nebo Karl, mi nesmí bránit.

Náhle mě něco napadne. Až doteď jsem byla přesvědčená, že mým osudem je stát se lékařkou. Ale co když má Karl pravdu? Vybavím si dnešní ceremoniál a onu chvíli, kdy se mi Führer zadíval do očí a pronesl ta slova, ta neuvěřitelná slova, *přímo* ke mně. A náhle vím, co musím udělat.

Doběhnu ke knihovně pro deník, který mi Karl kdysi věnoval, a při měsíčním světle začnu psát:

Můj Hitlere, tobě chci zasvětit svůj život. Dej mi vědět co nejjasněji, jaké máš se mnou plány, protože od této chvíle budu vše dělat jen a jen pro tebe. Budeš pyšný na to, že jsem tvoje dítě. Ach, můj velký Führere...

Probudím se ztuhlá zimou s nohama zkroucenýma pod sebou. Šál mi spadl z ramen, a tak mi chlad zalezl do kostí. Z ulice slyším bručení motoru auta, a když se tam podívám, spatřím tatínka.

Právě vystoupil z vozu a já zvedám ruku, abych zařukala na okno, ale zarazím se, protože by se jistě zlobil, že jsem vzhůru.

Vati obejde auto, otvírá dveře na druhé straně a pomáhá vystoupit ženě, jejíž tvář zakrývá klobouk. Poodejdou spolu dál po chodníku a zastaví se pod lampou. Vati se k té ženě obrací a pak ji bere kolem pasu a přitáhne do náručí. Když k němu zvedne hlavu, rozeznám ve světle pouliční lampy oblou, bledou tvář Hildy Müllerové. Právě zavřela oči a našpulila tlusté rty, až připomínají rudý kroužek. A Vati, *můj* Vati, se k ní skloní a začne ta hrozná ústa pomalu a dlouze líbat.

Zůstávám přilepená na okno, neschopná odtrhnout oči. Když je konečně po všem, slečna Müllerová nastupuje do auta a odráží od chodníku. Vati tam stojí s rukama v kapsách a dívá se za ní. Pak se obrátí k domu a těžká železná branka vrzne, když jí projde.

Probouzím se do oslnivého slunce a hlava mi třestí. V noci jsem zapomněla zavřít okenice. Sejdu dolů, ale snídani jsem zmeškala a Mutti už někam zmizela. Pronásleduje mě nová starost. Mám říct mamince, co jsem viděla? Už jen to pomyšlení mi připadá strašlivé. Bertha mi ohřeje trochu mléka a přinese chleba se salámem, co pro mě schovala.

„Brýtro, ospalče,“ zdraví Karl, který se zrovna objevil v kuchyni.

„Potřebuju s tebou o něčem mluvit,“ zašeptám, když se Bertha otočí ke dřezu. „Soukromě.“

„Tak fajn. Co stromový dům?“ povytáhne Karl obočí.

Usadíme se tam na podlaze, omotaní dekou a dělíme se o snídani. I v zimě je v našem tajném hnízdě útulno.

„Nemám to říct mamce?“ zeptám se tiše potom, co mu vše odvyprávím.